Табела 5.2 Спецификација предмета

Студијски програм: Мастер академске студије из биоетике
Назив предмета: Етика међународних и јавноздравствених истраживања
Наставник: Проф. др Јанко Јанковић, асист. др Жељка Стаменковић
Статус предмета: Обавезан
Број ЕСПБ: 4
Услов: Уписан први семестар мастера академских студија из биоетике
Циљ предмета Да студенти сагледају и усвоје мултидисциплинарност истраживања у јавном здрављу, основне принципе и савремене приступе јавноздравствених истраживања, да знају да класификују истраживачка достигнућа јавног здравља уз прихватање јавноздравственог етичког кодекса, да стекну основна знања о популационим студијама, да се упознају са њиховом методологијом, као и социјалноекономским, здравственим и срединским факторима који утичу на популацију, да се упознају са етичким питањима популационих студија и јавноздравствених истраживања, да се упознају са етичким питањима истраживања са људима − питањима правде и правичности у расподели користи коју појединци и заједнице могу имати од истраживања, концептом јавноздравственог надзора, предметом и значајем надзора, његовим циљевима и методама спровођења, као и са етичким аспектима надзора − посебно ће бити истакнут значај надзора над катастрофама и заразним болестима.
Исход предмета Студенти ће стећи основна знања о популационим студијама и јавноздравственим истраживањима на националном и интернационалном нивоу уз поштовање принципа јавноздравствене етике. Биће оспособљени да учествују у спровођењу јавноздравствених истраживања. Студенти ће стећи основна знања о етичким питањима која се односе на користи и штете коју појединци и заједнице могу имати од истраживања у којима учествују људи, као и о праведној и правичној расподели користи од истраживања. Студенти ће разумети концепт надзора и његов значај, посебно када се ради о надзору над катастрофама (земљотреси, поплаве, биотероризам и сл.) и надзору над заразним болестима, новонасталим заразним болестима и епидемијама. Научиће да идентификују кључне етичке проблеме који проистичу из јавноздравственог надзора и како их је могуће превазићи.
Садржај предмета *Теоријска настава:* Основни принципи и приступи јавноздравствених истраживања; Методологија јавноздравствених истраживања; Истраживачки домени јавног здравља повезани са јавноздравственом етиком, здрављем и његовим детерминантама, промоцијом здравља и превенцијом болести, као и глобалним здравственим проблемима; Ефекти и домети популационих студија и јавноздравствених истраживања у Европи и свету; Фактори који утичу на популацију; Методологија популационих студија; Основни концепти и показатељи морталитета, морбидитета и оптерећења болестима; Миграција и урбанизација; Правичан избор испитаника у истраживањима; Истраживања здравља сиромашних и људи који живе у земљама у развоју; Етичка питања која се односе на истраживања у којима учествују људи − користи и штете које појединци и заједнице могу имати; Праведна и правична расподела користи од истраживања; Нереципрочна штета од истраживања у односу на корист; Поређење потенцијалне штете и одговарајуће користи за учеснике у истраживању; Улога истраживачких етичких комитета у успостављању равнотеже између потенцијалне штете и очекиване користи од планираних истраживања; Дефиниција надзора; Циљеви надзора (процена величине здравственог проблема, откривање епидемија, евалуација примењених превентивних и противепидемијских мера, планирање и креирање јавноздравствених програма, обезбеђење података за научна истраживања итд.); Елементи система надзора (дефиниције случајева и дефинисана популација); Методе надзора (активни и пасивни надзор, пријављивање одређених болести, надзор заснован на лабораторијским подацима, регистри, предострожни надзор и упозоравајући здравствени догађаји и др.); Етички аспекти јавноздравственог надзора; Изазови у истраживању и развоју хуманих вакцина. *Практична настава:* Студенти ће усвојити принципе јавноздравствених истраживања који се заснивају на мултидисциплинарности, стећи вештине које су неопходне у извођењу јавноздравствених истраживања, као и увид у најважније системе надзора и њихово функционисање на сајтовима СЗО и Центра за превенцију и контролу болести Атланта. Студије случаја које одговарају реалним сценаријима из области јавноздравствене етике биће фокусиране на специфичне теме и проблеме јавноздравствених истраживања, као и на етича питања у расподели користи/штете коју појединци и заједнице могу имати од истраживања. Дискусије у малим групама о проблемима којима се баве популационе студије и јавноздравствена истраживања са посебним освртом на здравствене проблеме сиромашних, као и о водичу СЗО на тему етичких аспеката јавноздравственог надзора.
Литература Detels R, Gulliford M, Karim QA, Tan CC, eds. Oxford Textbook of Global Public Health. 6th edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press 2015. Merson MH, Black RE, Mills AJ. Global Health: Diseases, Programs, Systems and Policies. 3rd edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning 2012. Guest C, Ricciardi W, Kawachi I, Lang I, eds. Oxford Handbook of Public Health Practice. 3rd edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press 2013. Tulchinsky TH, Varavikova E. The New Public Health. 3rd edition. San Diego: Elsevier, Academic Press 2014.

Cash R, Wikler D, Saxena A, Capron A & WHO. Casebook on ethical issues in international health research. Geneva: World Health Organization, 2009. Available from: http://www.who.int/iris/handle/10665/44118

Emanuel EJ, Grady CC, Crouch RA, Lie RK, Miller FG, Wendler D D (eds.) The Oxford Textbook of Clinical Research Ethics. Oxford University Press, 2008.

Teutsch SM, Churchill ER. Principles and practice of public health surveillance. 2nd ed. New York/Oxford: Oxford University Press, 2000.

World Health Organization. WHO guidelines on ethical issues in public health surveillance. Geneva: World Health Organization, 2017. Available from: http://apps.who.int/iris/bitstre am/10665/255721/1/9789241512657-eng.pdf.

Klingler C, Silva DS, Schuermann C, Reis AA, Saxena A, Strech D. Ethical issues in public health surveillance: a systematic qualitative review. BMC Public Health. 2017;17(1):295. doi: 10.1186/s12889-017-4200-4.

Број часова активне наставе	**Теоријска настава: 3**	**Практична настава: 3**

Методе извођења наставе Часови под супревизијом наставника се састоје од интерактивних предавања, вежби (решавање студија случаја које одговарају реалним сценаријима из области јавноздравствене етике и које се фокусирају на специфичне јавноздравствене теме и проблеме), дискусије у малим групама на основу задатих тема. Студенти ће користити електронске изворе информација за припрему својих семинарских радова и домаћих задатака (кратка форма есеја), као и консултације са наставницима и сарадницима у настави. Од студента се очекује да читање литературе и припрему за наставу обави код куће, у библиотеци или компјутерској учионици. Ти часови представљају индивидуалан рад.

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе	поена	**Завршни испит**	поена
активност у току наставе	**10**	писмени испит/семинар	**40**
практична настава (студије случаја и решавања проблема, домаћи задаци)	**20**	усмени испит/презентација семинарског рада	**30**